

Stockholms
stad

**Kulturförvaltningens
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism
September 2017**

stockholm.se

Kulturförvaltningens handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Reviderad oktober 2017

Dnr: 1.1/1675/2017-4

Beslutsdatum:

Kontaktperson: Stefan Elm, 08-508 319 77

Innehåll

Inledning	4
Definitioner	5
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige.....	5
Kulturförvaltningens verksamhet och förebyggande aktiviteter	8
Lägesbild	9
Tidig upptäckt.....	9
Kulturförvaltningens förebyggande arbete	10
Identifierade fokusområden inom förvaltningens förebyggande arbete...	10
Kontroll och uppföljning av föreningsbidrag	10
Bokning av lokaler och tillsyn av lokaler	11
Utbildning.....	12
Uppföljning	12
Aktiviteter.....	12

Inledning

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna om demokratin och motverka våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande extremistmiljöer kan utgöra ett hot mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller de politiska företrädarna på olika nivåer. På så sätt kan våldsbejakande extremistmiljöer utgöra ett hot mot hela demokratin och dessutom ett allvarligt hot mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter. Den som inom en extremistisk miljö begår brott för sin sak, eller stödjer att ideologiskt motiverade brott begås, har tagit sig rätten till tolkningsföreträde och anser sig agera med ett ärofyllt uppdrag där målet är det som de själva uppfattar är det bästa för samhället. Den demokratiska processen underkänns av extremisterna och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.¹

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och försvåra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 om gemensamma stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.²

I riktlinjerna framgår att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. Syftet med handlingsplanerna är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Handlingsplanerna bör inbegripa även externa aktörer som kan identifieras för de åtgärder som avses genomföras och tydliggöra vilka aktörer som är ansvariga för arbetet.

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet om att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. En första uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med årets verksamhetsberättelse. Uppföljning sker även löpande i olika

¹ *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 17

² Dnr 155-943/2015

forum. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Stadens arbete mot våldsbejakande extremism följs upp under mål 1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar.

Definitioner³

Nedan framgår definitioner av olika begrepp som används kring våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande – med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Radikalisering – Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige⁴

Tre olika våldsbejakande extremistiska miljöer beskrivs; den autonoma miljön, vit makt-miljön och den islamistiska extremistiska miljön.

Autonoma miljön

Det den autonoma miljön strävar efter är ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.

På kortare sikt är målet att försvara arbetarklassen mot vad man uppfattar som olika typer av angrepp. Försvaret mot dessa upplevda

³ Ibid, s. 20-23

⁴ *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 30-37

angrepp kan innefatta allt från fysiska attacker på meningsmotståndare till laglig lobbyverksamhet för förändrad lagstiftning.

Ideologin har en positiv inställning till feminism och HBT-personer och en positiv syn på invandring och mångkultur. Den autonoma miljöns ärkefiende är de som vill inrätta ett auktoritärt styre, vill begränsa invandringen och som säger sig värna den svenska etniciteten. Den avsedda ärkefienden är de som återfinns inom vit makt-miljön samt inom de icke våldsbejakande ideologiska miljöerna vilka ofta refereras till som högerextremistiska. Personer inom den autonoma miljön använder benämningen fascister för att beskriva sina meningsmotståndare och alla andra som uppfattas upprätthålla fascistiska strukturer, exempelvis också företagare och myndighetsföreträdare. Brottsförebyggande rådet och Säkerhetspolisen beskriver att den autonoma ideologin inte kan ses som en sammanhållen ideologi utan betonar att det rör sig om flera olika inriktningar kopplat till olika sakfrågor, men under ett och samma ideologiska tak.

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen.

Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den national-socialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön). En central tanke inom hela miljön är föreställningen om en judisk konspiration och ett judiskt inflytande som anses hota den vita rasen, en judisk ockupationsregering – Zionist Occupation Government (ZOG). Det påstås att inflytandet utövas, inte bara från judar, utan också från andra som är en del i konspirationen. Exempel på institutioner och makthavare som av vit makt-miljön är utpekade som understödjare av ZOG är media och staten, i synnerhet polisen. De problem som finns i samhället förklaras bero på det judiska inflytandet och det mångkulturella samhället.

Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva. Med kultur avses dock något som är lika oföränderligt som det man tidigare kallade ras, alltså något en person har med sig från födelsen och som är bestående. Framtoningen kan uppfattas ha blivit mjukare och uppmaningarna till brott förs fram med hjälp av en annan retorik, där den som är

mottagare av budskapet ändå förstår att innebörden inte förändrats. År 2009 skrev Brå och Säkerhetspolisen att det inte finns någonting som pekar på att förändringen är annat än språklig.

Våldsbejakande islamistiska extremistmiljön

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspirerades övergripande av en salafistisk-jihadisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålas som fiender och utgör legitima måltavlor.

Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. De västerländska demokratiska styrelseidealerna, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister.

I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder lyckades IS skickligt profitera på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda på social media attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen.

IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har att tillgå. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatspersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sett inspirerats av dess upprop och ideologi.

Kulturförvaltningens verksamhet och förebyggande aktiviteter

Stockholm ska kunna erbjuda alla ett kulturliv som är angeläget och av hög kvalitet. Det ska vara en plats där alla kan upptäcka nya platser, möta nya människor, skapa och ta del av en mängd kulturuttryck. Genom att också ge stöd till det fria kulturlivet, konstnärerna och konsthantverkarna har Stockholms kulturförvaltning den viktiga uppgiften att främja och utveckla kulturlivet i hela staden. Kulturförvaltningen ansvarar för huvuddelen av de kommunalt drivna kulturverksamheterna i staden. Verksamheterna inom kulturförvaltningen är:

- Stockholms stadsbibliotek
- Kulturskolan
- Liljevalchs konsthall & Stockholm konst
- Stadsmuseet, Medeltidsmuseet och Stockholmia

Kulturförvaltningen ansvarar även för flera evenemang, till exempel Kulturnatt Stockholm, Stockholms Kulturfestival, ungdomsfestivalen We Are Sthlm och medborgarskapsceremonin den 6 juni.

I kulturförvaltningens uppdrag att bidra till det fria kulturlivet, ska dess verksamheter fungera som nödvändiga mötesplatser för olik tänkande men under demokratiska former. Dessa mötesplatser är ofta i publika miljöer dit allmänheten har tillträde. Så i takt med att samhällsutveckling förändras, där utanförskap, radikaliserings blivit allt vanligare och samhället blir mer stängt, är kulturförvaltningens arenor, där möjligheten fortfarande finns att försöka sprida budskap eller inhämta information gällande våldsbejakande extremism.

De öppna biblioteken är exempel på sådana arenor. Även andra avdelningar inom kulturförvaltningen kan detta ske, dock inte lika lätt. Bibliotekens öppna allmänna platser med tillgång till böcker, film och datorer medför en större möjlighet för extremister att vara verksamma. Ett annat sätt att försöka få ut extremistiskt budskap är att genom vilseledande information och falska uppgifter söka kulturstöd och på den vägen få tillgång till arenor att nyttja för sitt ändamål.

Lägesbild

För en lägesbild på aggregerad nivå se stadsledningskontorets lägesbeskrivning för Stockholms stad.

Lokal lägesbild

Förvaltningens verksamheter utgår från respektive stadsdelsförvaltnings lägesbild. Det gäller främst i de stadsdelar där man har någon av sina verksamheter. Via stadens samverkansgrupper ska förvaltningen även delge eller inhämta information, kunskap från alla stadsdelar och andra samverkande aktörer.

Kulturförvaltningen ska löpande bidra med underlag för uppdateringar av sina interna lokala lägesbilder. Att samverka med stadsdelsförvaltningarna för att på ett så bra sätt som möjligt skapa en god bild över läget inom de olika delarna av Stockholm, ska vara en del av förvaltningens satta rutiner.

Inom kulturförvaltningen förekommer att kunder och besökare i anläggningarna visar stöd för extremistiska grupper eller att personal känner oro för radikaliserings bland vissa besökare. Förvaltningen ska skapa ett systematiskt tillvägagångssätt kring hantering och identifiering av vilka typer av händelser med koppling till våldsbejakande extremism som behöver lösas vid förvaltningen.

Lägesbilden återkopplas och uppdateras till förvaltningens personal via kontinuerlig samverkan mellan förvaltningarnas samordnare i samband med stadens nätverks- och dialogträffar mot våldsbejakande extremism.

Tidig upptäckt

Inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism är det viktigt att upptäcka extremistiska miljöer och personer i riskzon att radikaliserar i ett tidigt skede. Medarbetare som arbetar i ett geografiskt område behöver känna till den lokala lägesbilden; vilka grupperingar som är aktiva, var de håller till och platser där individer kan tänkas rekryteras. Kunskap om olika gruppers symboler och andra kännetecken, till exempel kläder, är också betydelsefull liksom kunskap om vart medarbetare och medborgare ska vända sig när det finns misstanke att en person håller på att radikaliserar eller på annat sätt stödjer, rekryterar eller förespråkar våldsbejakande extremism.

Stadens insatser mot våldsbejakande extremism har särskilt hög prioritet inom stadens arbete för att förebygga kriminalitet.

Åtgärder ska vidtas skyndsamt när det finns kunskap om etablerade

Kulturförvaltningens handlingsplan mot våldsbejakande

extremism

10 (13)

extremistgrupperingar i ett område, om individer som rekryterar till extremistgrupper eller där individer uppvisar riskbeteenden om radikaliserings. Arbetet ska ske i samverkan med Polismyndigheten.

All personal bör känna till de viktigaste symbolerna för extrema grupper. Personalen ska kontakta ledningen vid upptäckt av förekomsten av symboler för extrema grupper eftersom det kan tyda på aktiva grupper och försök till rekrytering i området.

Symboler och klotter med extremistiska förtecken ska fotograferas och bifogas till incidentrapporteringssystemet IA.

Kulturförvaltningens förebyggande arbete

Utifrån de riskområden som identifierats avseende våldsbejakande extremism, kopplat till kulturförvaltningens verksamheter, har fyra aktiviteter satts som första grund för det förebyggande arbetet. Handlingsplanen är dock ett levande dokument och revideras regelbundet, vilket innebär att nya aktiviteter kan komma att läggas till.

Ansvarig för handlingsplanen är förvaltningens samordnare för våldsbejakande extremism, men arbetet sker i samverkan med ansvariga inom varje avdelning på kulturförvaltningen.

Identifierade fokusområden inom förvaltningens förebyggande arbete

- Fortsätta med och samtidigt utveckla samverkan mellan stadsdelarna och kulturförvaltning gällande utbyte av lokal information och kunskap runt våldsbejakande extremism.
- Höja kunskap och kompetens hos förvaltningens personal inom området våldsbejakande extremism.
- Genomlys befintliga rutiner och vid behov utveckla nya rutiner, gällande att extremistiska budskap inte ska kunna spridas inom eller i angränsning till förvaltningens arenor.
- Genomlys förvaltningens befintliga rutiner och handlingsplaner för kulturstöd. Eventuella identifierade brister ska åtgärdas för att säkerställa att rutiner fungerar, så att inte extremistiska verksamheter genom stöd från kulturförvaltningen kan få möjlighet att verka.

Kontroll och uppföljning av föreningsbidrag

Kulturstrategiska stabens mest omfattande uppdrag inom förvaltningen rör stöd till det fria kulturlivet, föreningar och organisationer. Sammantaget, alla stödområden, fördelas 208,8 mnkr där 70 % är stöd till stadens fria kulturliv och 30 % stödjer folkbildning och lokalförvaltande organisationer.

Enligt allmänna förutsättningar för verksamhetsbidrag till föreningar och organisationer i Stockholms stad, ska föreningar vara uppbyggda och fungera enligt demokratiska principer och värderingar och inte ha ett vinstdrivande mål.

På förvaltningen vilar ett ansvar att tillse att stadens stöd till föreningslivet inte missbrukas och i värsta fall används för kriminella och våldsbejakande extremistiska syften.

Förvaltningen åtar sig kontrollera att enskilda personer, föreningar och organisationer som söker bidrag uppfyller kraven för bidragsgivning. I detta ingår även omvärldsbevakning som bland annat innebär att följa uppgifter i media om organisationer och föreningar med en våldsbejakande och extremistisk agenda.

Under 2017 genomför kulturförvaltningen en översyn av och förstärka kontrollen av bidragsmottagande föreningar. Det innebär dels en utökad granskning av och genomlysning av förvaltningens befintliga bidragsregler och planer för kulturstöd. En översyn av bidragsreglerna för föreningsstöd ska inte bara göras för att identifiera brister, utan ska även leda till att reglerna kan utvecklas så vi kan underlätta för uppföljning och kontroll av bidragsgivningen.

Bokning av lokaler och tillsyn av lokaler

Föreningar som i dag via kulturförvaltningen ansöker om att boka lokaler för sina aktiviteter och möten gör det via idrottsförvaltningens lokalbokningssystem.

Idrottsförvaltningen kontrollerar föreningars demokratiska förankring genom att begära att bidragsberättigade eller subventionsberättigade föreningar årligen skickar in årsmöteshandlingar som visar föreningens demokratiska förankring. Föreningarna måste också lämna in stadgar vid sitt bildande samt vid revideringar.

Kulturförvaltningen som inte själva upplåter lokaler, men som är bidragsgivare till lokalförvaltande organisationer genomför sina kontroller och granskningar via en intern kontrollorganisation, med stöd av externa parter, t.ex. revisionsbyråer.

Idrottsförvaltningens och kulturförvaltningens villkor och regler för upplåtelse av lokaler gäller alltid. Staden har genom dessa villkor och regler rätt att neka en bokningsförfrågan eller att avboka en kund om det på sannolika grunder kan antas att bokningen kan

Kulturförvaltningens handlingsplan mot våldsbejakande

extremism

12 (13)

medföra allvarligare ordningsstörningar eller olaglig handlingar, även om övriga formella krav på den lokalbokande föreningen är uppfyllda.

En bokningsförfrågan eller bokning som är gjord av en privatperson, ett företag eller en förening stoppas om den visar sig härröra från en extremistisk organisation.

Alla som bokar en lokal har enligt regelverket ansvar för att tillfredsställande ordning och vakthållning upprätthålls i och i anslutning till lokalen under bokningen. Som en sista åtgärd kan bokningen avbrytas på plats.

Det är alltid den juridiska person som bokat lokalen som ansvarar för verksamheten i den. Bokad tid får inte överlåtas åt någon annan.

Utbildning

Avgörande för ett framgångsrikt arbete är att kunskapsnivån inom området höjs. En större utbildningsinsats behöver därför initialt genomföras, för att sedan vara en återkommande del i det förebyggande arbetet.

I första hand är det personal verksam inom de publika verksamheterna som behöver höja sin kompetens på området. Utbildning ska leda till att anställdas kompetens utvecklas kring hur identifieringen av extremistiska miljöer och individer bäst görs och vilka insatser och åtgärder som är mest lämpliga att genomföra. Den centrala samordnaren ska ta fram en stadsövergripande utvecklingsplan. Utbildning ska genomföras i samverkan mellan stadsledningskontoret och förvaltningarna.

Uppföljning

Att handlingsplanerna är uppdaterade och efterföljs ska årligen följas upp inom ramen för verksamhetsberättelse och bokslut.

Aktiviteter

Aktivitet	Genomförs	Klart	Ansvarig
Fortsätta men, samtidigt utveckla samverkan mellan stadsdelarna, SLK	Löpande		Förvaltningens VBE-samordnare i samverkan med berörda enheter

och kulturförvaltning, gällande utbyte av lokal information och kunskap runt våldsbejakande extremism.			inom förvaltningen.
Höja kunskap och kompetens för förvaltningens chefer personal inom området våldsbejakande extremism.	Hösten 2017 och våren 2018	Juni 2018	Respektive avdelning inom kulturförvaltningen, i samverkan med förvaltningens VBE-samordnare
Genomlys och revidera befintliga rutiner och utveckla nya, gällande att upptäcka och förhindra att extremistisk propaganda sprids i kulturförvaltningens arenor.	Hösten 2017 och våren 2018 Kan kopplas mot aktiviteten gällande att höja kunskap och kompetens	Juni 2018	
Genomlys förvaltningens befintliga rutiner och handlingsplaner för kulturstöd. Eventuella identifierade brister ska åtgärdas för att säkerställa att rutiner fungerar, så att inte extremistiska verksamheter genom stöd från kulturförvaltningen kan få möjlighet att verka.	Hösten 2017	31/12-2017	Kulturstrategiska staben i samverkan med förvaltningens VBE-samordnare